

بسوی یک «آپارتاید فنی» جهانی

از: ریکاردو پترلاً

ترجمه: وحید کیوان

جدید برای دست‌اندازی فعالانه با یکدیگر پیوند یافته‌اند.^(۳) بدین سان شبکه‌هایی بوجود می‌آیند که فوق چهارچوب سنتی دولت - ملت قرار دارند. دولت‌ها با قراردادن خدمات و تکنولوژی‌های اساسی و حتی انحصاری در خدمت هدفهای سوداگرانه و رقابت جویانه مؤسسه‌های چند ملیتی و فراملی^(۴) نه تنها به تخریب وضعیت خود شتاب می‌دهند، بلکه به دستیار استراتژی رشدی تبدیل می‌شوند که طبق گزارش‌های ۱۹۹۲ سازمان ملل متحد و بانک جهانی^(۵) نتیجه آن محرومیت بخش عظیمی از مردمان سیاره است. اگر گرایش‌های کنونی ادامه یابد، می‌توان

تقسیم‌بندی می‌گردد. فراتر از یک «نظم» نو جهانی برپایه دولت‌ها - ملت‌های رقیب برای کسب و تقسیم قدرت، تأمین برتری نظامی، سیاسی و اقتصادی، ما در برابر پیدایش جزیره‌هایی از شهرها، منطقه‌های ثروتمند، فوق پیشرفته در زمینه تکنولوژی، صنعتی و مالی در میان اقیانوسی از بشریت بیش از پیش فقیر قرار داریم.^(۶) وانگهی به موهبت تکنولوژیهای جدید انفورماسیون، ارتباطات و حمل و نقل، این شهرها - منطقه‌ها به وسیله مؤسسه‌های چند ملیتی و فراملی که درون مجتمع‌های مالی و صنعتی جهانی بهم مربوطند، در جستجوی بی‌وقفه بازارهای

«اگر جریان کنونی امور، همین‌گونه ادامه یابد از اختیارهای دولت چه چیزی باقی خواهد ماند؟ علاوه بر قدرت شرکتهای فراملی، به قدرت منطقه‌های وسیع شهرگونه بیش از پیش افزوده می‌شود. قطب‌های عظیمی بیشتر در شمال و گاه در جنوب پدیدار می‌گردند. به عبارت دیگر، اگر هیچ تدبیری اتخاذ نگردد، آپارتاید نوع دیگری به مراتب سخت‌جان‌تر از سیستم منفور آفریقای جنوبی سربرمی‌آورد.» سازماندهی جدید جهان که در چشم‌انداز است، سازماندهی نیست که در زمان «جنگ سرد» تصویر می‌شد و امروز توسط اغلب مسئولان ملی

اگر هیچ تدبیری اتخاذ نگردد، آپارتاید نوع دیگری به مراتب سخت‌جان‌تر از سیستم منفور آفریقای جنوبی سر برمی‌آورد.

مسئله عبارت از یک استراتژی فرصت‌طلبانه، سودجویانه و نزدیک‌بینانه است، زیرا مؤسسه‌ها و دولت‌ها با این کار تنها به منافع نخبگان بسیار ناچیز شهرها - منطقه‌های جهانی چون ساوت‌پلوس مکزیک، هنگ‌کنگ^(۸) و امثال آن می‌اندیشند و نیازهای رشد و توسعه بقیه هفت میلیارد انسان را که در سال ۲۰۰۰ در سیاره ما زندگی خواهند کرد، در حساب خود وارد نمی‌کنند. حتی اگر ۶۰ تا ۸۰ میلیون هندی در ۵۰ سال آینده موفق به دخول در مجموعه جزایر نیک بخت شهرها - منطقه‌ها شوند، باز بیش از ۱۵ برابر آن خارج از این مجموعه قرار خواهند داشت. به علاوه، این نکته گفتمنی است که محرومیت در داخل شهرها - منطقه‌های ثروتمند مجموع جزایر مورد بحث هر چه بیشتر فزونی می‌یابد. یعنی شمار بی‌چیزان در کشورهای همبود به ۴۴ میلیون نفر خواهد رسید.

سوق دادن اکثریت عظیم توده مردم به شرایط فقر و مسکنت نه تنها ناعادلانه، بلکه در جهانی که از حیث محیط زیست وابسته بهم و در برابر سیل مهاجرت‌ها بی‌مقاومت است، نمی‌تواند قابل تحمل و دوام‌پذیر باشد. با نبود استراتژی استفاده مؤثر از علم و تکنولوژی به نفع تمامی جمعیت جهان «نظم آینده» مبتنی بر شبکه رشدیابنده شرکت‌های چندملیتی و تعدادی شهرها - منطقه‌ها، مکان‌های عمده نوسازی و پیشرفت خواهد بود. این

اگر گرایش کنونی ادامه یابد، می‌توان انتظار داشت که در میان قرن بیست و یکم، یعنی طی سه نسل: دولتها - ملت‌هایی چون آلمان، ایتالیا، بریتانیا و حتی ایالات متحده، هند، ژاپن و چین، دیگر موجودیت اجتماعی - اقتصادی و سیاسی چندان معنایی نخواهند داشت.

نظم که در چارچوب باشگاه ۷ دولت (و حتی ۸ دولت) به رشد خود ادامه می‌دهد، توده بسیار عظیمی از بشریت را در چنان وضعی قرار میدهد که نه ویژگی «تولیدکنندگان ارزان قیمت» و نه ویژگی «مصرف‌کنندگان قادر به پرداخت» را خواهند

پیوندند، منتقل خواهند گردید. از هم‌اکنون اقتصاد، بطور عمده پیرامون سی شهر - منطقه بسیار بزرگ سازماندهی شده که مراکز عصبی بازارها و جریان‌های جهانی‌اند، شماری از این مراکز عبارتند از: لندن، نیویورک، توکیو، تورنتو، شیکاگو، سان‌فرانسیسکو، لوس‌آنجلس، هوستن، میامی، مکزیکو، ساوت‌پلوس، سن‌تول، تاپیه، هنگ‌کنگ، سنگاپور، بانکوک، پاریس، لیون، کپنهاگ، زوریخ، وین، میلان، مونیخ، بارسلون که فردا ممکن است به این جمع شانگهای، کانتون، بمبئی، کلکته، لاگوس، ریودوژانیرو و ژنوا افزوده شود.

مرحله جدید «اشتراک تجاری شهرها» (Honsatique) در اقتصاد جهانی بنا بر روش «سه قطب» توسعه سرمایه‌داری برانگیخته و تقویت می‌شود. طی ۲۰ سال آینده شبکه‌های همکاری و اتحادهای استراتژیک بین مؤسسه‌های آمریکایی، اروپایی، ژاپنی (و جنوب آسیا) مخصوصاً در قلمرو تکنولوژیک افزایش می‌یابد.

استراتژی صنعتی و مالی «سه قطب» مبتنی بر این اندیشه است که دو مؤسسه‌ای که برپایه بازار جهانی عمل می‌کند و یا از این پس عمل خواهند کرد، باید در مقابل رقابت، همزمان در منطقه‌های بسیار وسیع مصرف و در حال یکپارچگی که عبارتند از آمریکای شمالی، ژاپن (جز چهار «ازدهای کوچک») و اروپا بطور فعال حضور یابد. هنگامی که دولت‌های ملی به دفاع از مؤسسه‌های «محلی خود» می‌پردازند تا این مؤسسه‌ها موقعیت رقابتی خود را در بازارهای جهانی حفظ کنند و یا بهبود بخشند، کاری جز تعقیب استراتژی کسب برتری تکنولوژی و اقتصادی («اول بودن یا شدن!») و کوشش برای جلب ۸۰۰ میلیون مصرف‌کننده

انتظار داشت که در میان قرن بیست و یکم، یعنی طی سه نسل: دولتها - ملت‌هایی چون آلمان، ایتالیا، بریتانیا و حتی ایالات متحده، هند، ژاپن و چین، دیگر موجودیت اجتماعی - اقتصادی و سیاسی چندان معنایی نخواهند داشت. بجای آن شهرها - منطقه‌هایی چون اوزاکا در ژاپن، اورنج کانتی در کالیفرنیا، منطقه لیون، روه‌رگبیت در آلمان، لمباردی در ایتالیا و وضعیت اجتماعی - اقتصادی و وظیفه و اهمیت سیاسی برتر کسب خواهند کرد و در سرزمین آنها مرکزهای تصمیم‌گیری شبکه‌های جهانی مؤسسه‌های چند ملیتی و مرکزهای طرح و برنامه و تولید ثروت‌ها و خدمات بسیار بفرنج با ارزش افزوده بسیار بالا مستقر و متمرکز خواهد شد.

بدون دخالت دولتها

در چارچوب مجمرعه‌های قاره‌ای و بین قاره‌ای (اروپا، آمریکای لاتین، آسیای جنوبی) «منطقه»‌هایی از آنها در زمینه‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی ساختاری‌تر و یکپارچه‌تر از دیگران خواهند بود. چنانکه، مثلاً، سه «شهر - منطقه جهانی» نیویورک، لندن و توکیو مرکز اجتماعی این شهرها مورد مذاکره قرار می‌گیرد.^(۹) اکنون در جمعه‌واره اروپا، شماره مهمی از نهادها، طرح‌ها و موافقت‌های همکاری میان بارسلون و لیون، میلان و اشتوتگارت بدون دخالت دولتها و وزارتخانه‌های مرکزی بوجود آمده است.

در آینده، چنانچه تحولات کنونی تقویت گردد، قدرت به شبکه‌هایی از مؤسسه‌های فراملی که با ارگان‌های سیاسی شهرها - منطقه‌ها در حال

داشت. از این رو، سیاره به «جهان یکپارچگان» و «جهان مطروذین» تقسیم می‌گردد.^(۹) یک تقسیم‌بندی با وجود شکل‌های متنوع «انتقال» اطلاعات و تکنولوژی، کمتر ملموس، اما بی‌اندازه صلب و به دشواری تحمل‌پذیر است.

هنگامی که مسئولان صنعتی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی اروپا، آمریکای شمالی، ژاپن و آسیای جنوبی مانع باوراندن این موضوع به شهروندان خود می‌شوند که ما همه سربازانی هستیم که در جنگ تکنولوژی آشکاری گام نهاده‌ایم؛ هر مؤسسه، هر شهر و هر کشور برای بقای خاص خود مبارزه می‌کند و ما باید بطور فردی و جمعی متخصص، رقیب، رزمنده، مهاجم برای حفظ شغل‌هایمان باشیم؛ این یک انقلاب واقعی خواهد بود!

از هم اکنون اقتصاد، بطور عمده پیرامون سی شهر - منطقه بسیار بزرگ سازماندهی شده که مراکز عصبی بازارها و جریان‌های جهانی اند.

درک این مطلب دشوار است که چرا رهبران مؤسسه‌ها، دولت‌ها، سندیکاها، دانشکده‌های شهرها - منطقه‌ها و کشورهای نروتمند جهان نمی‌توانند در زمینه آنچه که به استفاده از نیروی عظیم علمی و فنی مربوط می‌گردد و هر روز قدرت، کامیابی و فایده آن را تأکید می‌کنند، راه دیگری را برای آینده بپذیرند. مثلاً آنها می‌گویند، ما که به موهبت رسانه‌های چندگانه به عالم اطلاعات شناختی، هوش، نرم‌افزار، متن‌های فراوان گام نهاده‌ایم، زین پس می‌توانیم از لذت‌های دهکده جهانی و مرکز خبری سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جهانی و فعالیت عمومی متقابل بهره‌مند شویم. همچنین به گفته آنها، رسانه‌های چندگانه در ۲۰ سال آینده بازار عظیمی بوجود می‌آورند که هر یک از هشت میلیارد زن و مرد آینده خواهند توانست به توده عظیمی از اطلاعات دسترسی پیدا کنند و از انتخابی نامتناهی در میان داده‌ها و برنامه‌های شخصی و خانگی و تفریحی و تربیتی برخوردار شوند! ناهمخوانی با واقعیت و نیازهای هشت میلیارد افراد آینده تنها فایده بحث تولیدکنندگان و فروشندگان تکنولوژی برتر است.

نتایج آهارتاید فنی و جهانی که براساس استراتژی رقابت برای کسب برتری جهانی در چارچوب آشتی سه قطب^(۱۰) شکل می‌گیرد، بگونه‌ای است که بلند کردن صدا در همه جا و به عمل آوردن تلاش و کوشش، مخصوصاً در ایالات متحده، اروپای غربی و ژاپن، بمنظور دادن برتری به رشد علمی و فنی بنفع مردم روی زمین و بویژه آنها (یعنی میلیاردها انسان) که برآوردن نیازهای

مهم‌شان باید درصدر قرار گیرد، ضرورت می‌برد.

طبق گزارش جهانی درباره توسعه بشری و برنامه ملل متحد برای توسعه، پاریس ۱۹۹۲ «فاصله میان درآمدها در سال‌های اخیر عمیق‌تر شده است». امروز ۴۰ درصد موجود انسانی باید با ۳/۳ درصد درآمد جهانی «زنده بمانند».

م. الگور M. Algorه معاون رئیس جمهور ایالات متحده زمانی که نامزد انتخاباتی بود، کتاب مهمی نوشت که در آن ضرورت و فوریت قرارداد علم و تکنولوژی در خدمت طرح جهانی رشد بشریت، تأکید شده است.^(۱۱) در کتاب «ابزار» امیدوار شده است که پیشنهادهای وی در زمینه تکنولوژی بزودی الهام‌بخش سیاست ایالات متحده خواهد بود. اگر به نخستین سند سیاسی منتشر شده در این باره رجوع کنیم^(۱۲)، می‌بینیم که در این زمینه فاصله زیادی وجود دارد. البته، رقابت میان قدرت‌های اقتصادی و «جنگهای» تجاری، تکنولوژیک و صنعتی همزاد آن در مدت کمی متوقف نمی‌گردد، ولی با این‌همه می‌توان از راه تقویت همه مشکل‌های همکاری و اشتراک مساعی در راستای اجرای طرح‌های مشخصی چون جلوگیری از جدا کردن و واپس نهادن آفریقا و در این لحظه ممانعت از وقوع انفجار در روسیه، از حدت و سلطه استراتژی رقابت کاست.

دانشمندان و روشنفکران شهرها - منطقه‌های نروتمند مجموع جزایر «قطب سه‌گانه» در برابر آنچه که «آهارتاید فنی جهانی» خواهد بود. مسئولیت دارند. اگر آنها تحت تأثیر روش پراگماتیک به این برداشت بایند بمانند که انتخاب واقع‌گرایانه همانا شرکت در سیستمی است که علم و تکنولوژی را در خدمت نیازهای رقابت کالایی قرار می‌دهد، بی‌شک «آهارتاید فنی» روی آینده جامعه‌های ما سخت سنگینی خواهد کرد.

پی‌نویس‌ها

۱ - Riccardo Petella

۲ - طبق گزارش جهانی درباره توسعه بشری و برنامه ملل متحد برای توسعه (PNUD)، Economic پاریس، ۱۹۹۲ «فاصله میان درآمدها در سال‌های اخیر عمیق‌تر شده است». امروز ۴۰ درصد موجود انسانی باید با ۳/۳ درصد درآمد جهانی «زنده بمانند».

۳ - سند دولت سنگاپور

Information Technology 2000, Singapore's plan for on intelligent island 1992

بدین مناسبت جنبه نمادین دارد. در اروپای غربی، ده

«جزیره مهم نوسازی» (منطقه لندن، روتردام، آمستردام، جزیره فرانسه، روهر، فرانکفورت، منطقه اشتوتگارت، مونیخ، لیون، گرونوبل، تورین و میلان) تا دو سوم هزینه‌های عمومی پژوهش و توسعه مشترک و ملی و ۹۰ درصد فعالیت‌های همکاری علمی و فنی جامعه اقتصادی اروپا را در قلمروهای هوش مصنوعی، بیوتکنولوژی و فضا متمرکز می‌کنند. بنگرید به:

Andersshingel, Science, Technology and Social and Economic Cohesion, Rapport FAST, Comnission des Comunautés Europeennes, Bruxelles, 1992.

مراکز: ۵۰۰ مؤسسه عمده اروپا تنها در ۱۱ شهر جاداده شده است.

۴ - ریکاردو پترلا «انسان و ابزار، ارزش‌هایی که فرو می‌ریزد»، لوموند دیپلماتیک، سپتامبر ۱۹۸۷، «جهانی شدن اقتصاد».

۵ - گزارش سال ۱۹۹۲ بانک جهانی در زمینه توسعه در جهان روی «توسعه و محیط زیست» تمرکز یافته است. گزارش روی این واقعیت تأکید دارد که ارضای نیازهای تهیدستان نسل‌های کنونی یکی از بهترین وسایل تأمین و تضمین دوام‌دار ارضای نیازهای نسل‌های آینده است.

6. Saskia Sassen, the Global city: New york, London.

Tokyo, Princeton university press, princeton, 1991.

7. Faur motors for Europ. An Analysis of cross - Regional cooperation, Fastfop 241, Commission des communautés Europeennes. Bruxelles, septembre 1991, 124 pages otulrich hilpert: Archipelago Europe. islands of innovation.

FAST FOP 242. Mai 1992, 290 Pages.

8. Thonas G. Whistan, Global perspective 2010. Tasks for science and Technology, a synthesis Report. repport pour le programme FAST FOP 320. Commission des communautés europeennes, Branelles, aout 1992, 144 pages.

9. Thomas G. Wihiston, op.cit., en particulier p.5 A et saivantes.

۱۰ - ریکاردو پترلا، «pax triadica» لوموند دیپلماتیک، نوامبر ۱۹۹۲.

11. Al Gore, Saurer La planete: Lecologie et lesprithumain, Albix michel, paris, 1993, 349 Pages, 120f

۱۲ - نگاه کنید به سند منتشر شده ۲۲ فوریه ۱۹۹۳ کلیتون و معاون او الگور:

Technology for America's Economic Growth. A. New Directian to Build Economic Strength.